Η πάλη του Διγενή με τον Χάροντα

Ο Χάρος μαύρα 'φόρησεν, μαύρον[1] καβαλλιτζεύκει,
χρυσόν σπαθίν εζώστηκεν τζαι πά' στο παναύριν.
Δικλά[2] 'πό 'τζει, δικλά 'πό δα, θωρεί έναν περβόλιν,
τζαι ήσαν άρκοντες πολλοί τραπεζοκαθισμένοι.
Σαν είδασιν τον Χάρονταν, στέκουνται τζαι λαλούν του:
-«Καλώς ήρτεν ο Χάροντας να φά', να πκιεί μιτά μας,
να φάει άγριν[3] του λαού, να φά' οφτόν περτίτζιν,[4]
να φά' αρκοτζεράμιον,[5] που τρων αντρειωμένοι,
να πκιει γλυκόποτον κρασίν, που πίννουν φημισμένοι,
τζαι που το πίννουν άρωστοι τζαι βρέθουνται γιαμμένοι[6]».
Τζαι πολοάται ο Χάροντας τζαι λέει τζαι λαλεί τους:
-«Εν ήρτα 'γιώ ο Χάροντας να φά', να πκιω μιτά σας,
παρά 'ρτα 'γιώ ο Χάροντας να πάρω τον καλόν σας».
-«Παρακαλούμεν, Χάροντα, πκιος είναι ο καλός μας;»
-«Έναν κοντόν κοντούτσικον τζαι χαμηλοβρακάτον,[7]
ένι τζαι αναρκοδόντικον[8] τζαι λλίον μουστακάτον».
Τζει που τ' ακούει ο Διγενής, αρκώθην[9] τζι'εθυμώθην,
τζι'επολοήθην Διγενής του Χάροντα τζαι λέει:
-«Αν με νιτζήσεις, Χάροντα, έπαρε την ψυχήν μου,
αν σε νιτζήσω, Χάροντα, χάρισ' μου την ζωήν μου».
Σερκές σερκές[10] επκιάστηκαν τζι'επήαν στην παλιώστραν[11]
τζαι τζει χαμαί παλιώννασιν τρία ημερονύχτια.
Τζει πόπκιαννεν ο Χάροντας τα γαίματα 'πιτούσαν,
τζει πόπκιαννεν ο Διγενής τα κόκκαλα ελειούσαν.
Στα τρία ημερονύχτια ο Διγενής νικά τον.
Τζι'επολοήθην Χάροντας τζαι λέει τζαι λαλεί του:
-«Αλαβροπκιάσ' με,[12] Διγενή, να σε αλαβροπκιάσω».
Αλαβροπκιάνν' ο Διγενής τζαι σφιχτοπκιάνν' ο Χάρος,
θυμώννεται τζι' ο Διγενής τζαι σφιχτοπκιάννει Χάρον.
Τζι'ήρτεν φωνή 'πού τον Θεόν τζι ένας ατός εγίνην,
ατός χρυσός ολόχρυσος βκαίννει στην τζεφαλήν του
τζι'έσκαφτεν με τα νύσια του να βκάλει την ψυσήν του.
Τζι'ο Διγενής ψυχομαδεί σε σίερα[13] παλάδκια,
σε σίερα παπλώματα, σε σίερα κρεβάδκια.

Χρίστος Ταουσιάνης, *Δημοτικά τραγούδια της Κύπρου [Ριζοκαρπάσου]*, Λευκωσία 1987

Τα ακριτικά τραγούδια απηχούν τις αναμετρήσεις των βυζαντινών με τους Άραβες και δημιουργήθηκαν για να υμνήσουν τον ηρωισμό και τις ανδραγαθίες των αγωνιστών (ακριτών) που φρουρούσαν τα σύνορα (άκρα) της Αυτοκρατορίας. Τα συνηθέστερα θέματά τους έχουν να κάνουν με τις πολεμικές επιχειρήσεις, την αρπαγή της γυναίκας του Διγενή, την οικοδόμηση του κάστρου του, την αναμέτρησή του με κάποιο θηρίο. Η κυπριακή παραλλαγή που παρατίθεται εδώ και που καταγράφηκε στο Ριζοκάρπασο έχει ως θέμα την αναμέτρηση του ήρωα με τον Χάρο (θάνατο).

[1] **μαύρον**: στα δημοτικά τραγούδια το άλογο· [2] **δικλά**: κοιτάζει, παρατηρεί· [3] **άγριν**: το τρυφερό κρέας του λαγού· [4] **οφτόν περτίτζιν**: περδίκι ψητό στο φούρνο (εκλεκτός μεζές από κυνήγι)· [5] **αρκοτζεράμιον**: αγριοκρέμμυδο· [6] **γιαμμένοι**: υγιείς· [7] **χαμηλοβρακάτος**: αυτός που φορά μακριά βράκα, η οποία φτάνει χαμηλά στα πόδια· [8] **αναρκοδόντικον**: με αραιά δόντια· [9] **αρκώθην**: αγριέψε· [10] **σερκές**: χεριές· [11] **παλιώστρα**: παλαίστρα / **παλιώννω**: παλεύω· [12] **αλαβροπκιάσ' με**: πιάσε με ελαφριά· [13] **σίερα**: σιδερένια